

Dictamen en relació amb la consulta formulada per una entitat, sobre la cessió de dades entre empreses subministradores i serveis socials

Es presenta davant l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades un escrit del president d'una entitat que agrupa empreses que gestionen l'abastament d'aigua de poblacions de Catalunya.

Segons la consulta, la Llei 24/2015, del 29 de juliol, de mesures urgents per a afrontar l'emergència en l'àmbit de l'habitatge i la pobresa energètica, estableix determinades obligacions per a les empreses subministradores, concretament, un protocol de comunicació i d'intervenció dels serveis socials prèviament a la concessió dels ajuts necessaris per a evitar els talls de subministrament en casos d'impagament per manca de recursos, així com la sol·licitud d'un informe als serveis socials municipals prèviament a realitzar talls de subministrament (article 6 Llei 24/2015).

L'entitat formula diverses qüestions relatives a la cessió de dades entre les empreses subministradores i els serveis socials, tenint en compte la normativa de protecció de dades personals.

Analitzada la petició, que s'acompanya de còpia dels poders notariais a favor del president i apoderat de l'entitat, vista la normativa vigent aplicable i l'informe de l'Assessoria Jurídica, es dictamina el següent.

I

(...)

II

La Llei 24/2015, del 29 de juliol, de mesures urgents per a afrontar l'emergència en l'àmbit de l'habitatge i la pobresa energètica, estableix determinades obligacions per a les empreses subministradores, en relació amb els talls de subministrament del servei en situacions de risc d'exclusió residencial.

En concret, l'article 6 de la Llei 24/2015, relatiu a les mesures per a evitar la pobresa energètica, disposa el següent:

"1. Les administracions públiques han de garantir el dret d'accés als subministraments bàsics d'aigua potable, de gas i d'electricitat a les persones i unitats familiars en situació de risc d'exclusió residencial, d'acord amb l'article 5.10, mentre duri aquesta situació. En el cas del gas, el dret d'accés únicament es garanteix si l'edifici afectat disposa d'aquest tipus de subministrament.

2. S'ha d'establir, com a principi de precaució, un protocol obligat de comunicació als serveis socials i d'intervenció d'aquests serveis prèviament a la concessió dels ajuts necessaris per a evitar els talls de subministrament, en els casos d'impagament per manca de recursos econòmics de les famílies afectades.

3. Les administracions públiques han d'establir els acords o convenis necessaris amb les companyies de subministrament d'aigua potable, de gas i d'electricitat per a garantir que concedeixin ajuts a fons perdut a les persones i unitats familiars en situació de risc d'exclusió residencial o els apliquin descomptes molt notables en el cost dels consums mínims.

4. Per tal que s'apliqui el principi de precaució establert per l'apartat 2, quan l'empresa subministradora hagi de fer un tall de subministrament ha de sol·licitar prèviament un informe als serveis socials municipals per a determinar si la persona o la unitat familiar es troba en una de les situacions de risc d'exclusió residencial determinades per l'article 5.10. En cas que es compleixin aquests requisits s'han de garantir els subministraments bàsics d'acord amb el que estableix l'apartat 1 i s'han d'aplicar els ajuts necessaris establerts per l'apartat 3 per tal de no generar un deute a la persona o la unitat familiar.

5. L'empresa subministradora ha d'informar, en qualsevol avís o comunicació que faci referència a la manca de pagament del servei, dels drets relatius a la pobresa energètica establerts per aquesta llei, d'acord amb el que estableix l'article 17.6 de la Llei 22/2010, del 20 de juliol, del Codi de consum de Catalunya."

A la vista d'aquestes previsions, l'entitat formula les següents preguntes:

"PRIMERA: Confirmació de què la cessió de dades entre empreses subministradores i serveis socials, prèvia a talls de subministrament, està habilitada per la pròpia llei.

SEGONA: Confirmació de què la cessió de dades d'impagament de factures per les empreses subministradores a les Administracions competents en matèria de serveis socials, està habilitada per la pròpia llei."

La consulta també pregunta sobre l'exercici del dret d'oposició per part de les persones afectades.

III

Situada la consulta en aquests termes, cal partir de la base que la Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal (LOPD), té per objecte la protecció de les dades personals, és a dir, qualsevol informació referent a persones físiques identificades o identificables (articles 1 i 3.a) LOPD).

Qualsevol tractament (article 3.c) LOPD) que es dugui a terme de les dades de persones físiques en relació amb el subministrament d'un servei públic de titularitat municipal, en aplicació de les mesures previstes a la Llei 24/2015, ha de respectar els principis i garanties de la normativa de protecció de dades personals (l'LOPD, el Reial decret 1720/2007, de 21 de desembre, pel qual s'aprova el Reglament de desenvolupament de la LOPD –RLOPD-, així com el Reglament general de protecció de dades (UE) 2016/679 (RGPD), que va entrar en vigor el 25 de maig de 2016, i que serà aplicable a partir del 25 de maig de 2018 (art. 99 RGPD).

La consulta es refereix als serveis socials dels ajuntaments i a l'Administració competent de la Generalitat de Catalunya, com a destinatàries de dades personals dels abonats al subministrament del servei. L'article 6.2 de la Llei 24/2015, fa menció genèrica als serveis socials, mentre que el mateix article 6, apartat 4, fa menció

especifica als serveis socials municipals. Als efectes d'aquest dictamen s'entén que la comunicació de dades tindrà com a destinataris els serveis socials competents, ja siguin els municipals o, si escau, els supramunicipals, o altres ens competents de la Generalitat, en atenció al que disposi la normativa (Llei 12/2007, d'11 d'octubre, de serveis socials (LSS), i la resta de normativa aplicable).

El flux informatiu que es produeixi entre les empreses subministradores i l'Administració pública competent en matèria de serveis socials als efectes de la Llei 24/2015, constituirà una cessió o comunicació de dades, entesa com *“qualsevol revelació de dades efectuada a una persona diferent de l'interessat”* (art. 3.i) LOPD) i, per tant, haurà de sotmetre's al règim jurídic establert en l'article 11 de la LOPD, segons el qual:

“1. Les dades de caràcter personal objecte del tractament només poden ser comunicades a un tercer per al compliment de finalitats directament relacionades amb les funcions legítimes del cedent i del cessionari amb el consentiment previ de l'interessat.

2. El consentiment que exigeix l'apartat anterior no és necessari:

a) Quan la cessió està autoritzada en una llei.

(...)”.

Als efectes del règim de comunicació de dades (art. 11 LOPD), d'entrada, no hi hauria impediment per a que les empreses subministradores, abans de procedir a un tall de subministrament, li demanin consentiment a la persona afectada (art. 3.e) LOPD), amb la finalitat de comunicar les seves dades als serveis socials que han d'elaborar l'informe al qual es refereix l'article 6.4 de la Llei 24/2015. En principi tampoc no hi hauria impediment per tal que els serveis socials competents comuniquin dades de les persones afectades a la companyia subministradora, als efectes i amb la finalitat, si escau, d'emetre informe i prendre les mesures previstes a la Llei 24/2015, si disposen del consentiment de les persones afectades (art. 3.h) LOPD i art. 5.1.d) RLOPD). Segons l'article 4.11 del RGPD, el consentiment de l'interessat és *“toda manifestación de voluntad libre, específica, informada e inequívoca por la que el interesado acepta, ya sea mediante una declaración o una clara acción afirmativa, el tratamiento de datos personales que le conciernen;”*.

Dit això, a manca del consentiment de les persones afectades, el flux informatiu de dades de les persones físiques afectades entre les companyies subministradores i els serveis socials competents ha d'estar previst en una norma amb rang legal, als efectes de donar compliment al règim de comunicació de dades de l'article 11 LOPD, esmentat.

IV

La consulta formula la primera pregunta, en els següents termes:

- “PRIMERA: Confirmació de què la cessió de dades entre empreses subministradores i serveis socials, prèvia a talls de subministrament, està habilitada per la pròpia llei.”

L'article 6.2 de la Llei 24/2015 disposa que cal establir *“un **protocol obligat de comunicació als serveis socials** i d'intervenció d'aquests serveis prèviament a la concessió dels ajuts necessaris per a evitar els talls de subministrament, en els casos d'impagament per manca de recursos econòmics de les famílies afectades.”*

Segons disposa l'article 6.4 de la Llei 24/2015:

*"4. Per tal que s'apliqui el principi de precaució establert per l'apartat 2, **quan l'empresa subministradora hagi de fer un tall de subministrament ha de sol·licitar prèviament un informe als serveis socials municipals** per a determinar si la persona o la unitat familiar es troba en una de les situacions de risc d'exclusió residencial determinades per l'article 5.10. En cas que es compleixin aquests requisits s'han de garantir els subministraments bàsics d'acord amb el que estableix l'apartat 1 i s'han d'aplicar els ajuts necessaris establerts per l'apartat 3 per tal de no generar un deute a la persona o la unitat familiar."*

Als efectes del règim de comunicació de dades (art. 11 LOPD), la normativa amb rang legal aplicable (art. 6 Llei 24/2015), estableix que, abans de procedir a un tall de subministrament, l'empresa *"ha de sol·licitar"* un informe als serveis socials municipals, per tal que es determini si es dona la situació de risc descrita a l'article 5.1, citat, i prendre les mesures que estableix la pròpia llei (art. 6.3 Llei 24/2015).

Atès que l'empresa està obligada a demanar l'informe als serveis socials, l'article 6.4 de la Llei 24/2015, suposa una habilitació legal suficient per tal que l'empresa comuniqui determinades dades de les persones físiques afectades als serveis socials competents, sense requerir el consentiment de les persones afectades, amb la finalitat de posar en coneixement dels serveis socials un possible tall de subministrament i requerir-los l'informe previ.

La consulta fa avinent que *"l'habilitació legal l'entendem sens perjudici de respectar el principi de qualitat i per tant, que les dades a cedir siguin les estrictament necessàries i adequades (al nostre entendre, número de contracte de subministrament, nom i cognoms del titular, NIF/NIE i l'adreça de subministrament), (...)"*.

Certament, cal tenir en compte les exigències del principi de qualitat (art. 4.1 LOPD), segons el qual:

"Les dades de caràcter personal només es poden recollir per ser tractades, així com sotmetre-les a aquest tractament, quan siguin adequades, pertinents i no excessives en relació amb l'àmbit i les finalitats determinades, explícites i legítimes per a les quals s'han obtingut."

En relació amb els principis de qualitat i de finalitat (art. 4.1 i 2 LOPD), el RGPD ha donat carta de naturalesa al principi de minimització, entès com l'exigència que només es tractin les dades adequades, pertinents i limitades a allò que resulti necessari en relació amb la finalitat pretesa (art. 5.1.c) RGPD).

Per aplicació del principi de minimització, i atesa la finalitat prevista, les empreses subministradores hauran de comunicar les dades mínimes imprescindibles per tal que els serveis socials puguin contactar amb les possibles persones afectades i elaborar l'informe per determinar si concorre el supòsit de l'article 5.10 de la Llei 24/2015.

Així, no resultaria contrari a la normativa de protecció de dades atesa la finalitat de la comunicació, que les empreses de subministrament comuniquin dades identificatives i de contacte de les persones afectades (com esmenta la consulta, el nom i cognoms del titular del servei, el seu NIF/NIE i l'adreça del subministrament -adreça física-), a fi i efecte que els serveis socials hi puguin contactar per tal d'elaborar el dit informe (art. 6.4 Llei 24/2015).

Tampoc no sembla que hi hagi inconvenient en comunicar als serveis socials el “número de contracte de subministrament”, que esmenta la consulta, atesa la necessitat d’acotar la informació comunicada al servei concret que ha estat impagat.

En aquest sentit, cal tenir en compte que una persona física pot tenir al seu càrrec el pagament de factures en relació amb diversos serveis, en un o varis domicilis. Això comporta, d’entrada, que l’empresa subministradora comuniqui als serveis socials, només, informació relacionada amb el domicili concret en el que s’hagin detectat impagaments del servei, i no amb la resta de domicilis que puguin estar relacionats amb el mateix afectat ni amb altres serveis respecte els que no hi hagi una situació d’impagament i possible tall de subministrament.

A banda de les dades de contacte esmentades, també podria comunicar-se als serveis socials el número de telèfon o adreça electrònica de contacte de la persona afectada. Les mesures que preveu Llei 24/2015, per pal·liar situacions de vulnerabilitat i de risc d’exclusió i de pobresa energètica, poden respondre a situacions d’emergència en les que les administracions públiques competents han de poder actuar amb celeritat. De fet, segons l’article 9.4 de la Llei 24/2015: *“La sol·licitud d’un informe als serveis socials per a determinar si una unitat familiar es troba en una de les situacions de risc d’exclusió residencial determinades per l’article 6.4 obliga l’Administració a emetre l’informe en un termini de quinze dies. Si transcorre aquest termini i no s’ha emès l’informe, s’entén que la unitat familiar es troba efectivament en situació de risc d’exclusió residencial.”*

Això pot fer necessari disposar d’un canal de comunicació àgil, com pot ser el telèfon o l’adreça electrònica, per contactar amb les persones afectades més ràpidament que per via postal.

En qualsevol cas, aquestes són les dades que permetrien als serveis socials contactar amb les persones afectades de forma prèvia a que es produeixi un tall de subministrament i, a partir d’aquí, recollir directament dels propis interessats la informació que els pugui ser necessària per tal d’elaborar l’informe pertinent (art. 6.4 Llei 24/2015). Per tant, l’empresa podria comunicar aquestes dades als serveis socials competents sense consentiment de les persones afectades.

En aquest punt cal tenir en compte que, segons el marc normatiu aplicable, les persones que així ho decideixin, han de poder accedir a prestacions diverses, en l’àmbit dels serveis socials.

Així, segons l’article 24 de l’Estatut d’autonomia de Catalunya (EAC).

“1. Totes les persones tenen dret a accedir en condicions d’igualtat a les prestacions de la xarxa de serveis socials de responsabilitat pública, a ésser informades sobre aquestes prestacions i a donar el consentiment per a qualsevol actuació que les afecti personalment, en els termes que estableixen les lleis.

(...)”.

En línia amb el que disposa l’EAC, segons l’article 10.c) de la LSS, en l’àmbit dels serveis socials totes les persones tenen dret a rebre informació prèvia en relació amb qualsevol intervenció que els afecti a fi que, si escau, hi puguin donar llur consentiment específic i lliure.

És a dir, el dret d’accés a prestacions i ajuts en l’àmbit dels serveis socials, es basa en el consentiment i en la lliure sol·licitud i acceptació, per part de les persones interessades, d’aquestes prestacions i ajuts. Als efectes que interessin, les persones

afectades per situacions de risc d'exclusió residencial, han de poder accedir a les prestacions i ajuts que preveu la normativa, si ho consideren oportú.

Per tot això, més enllà de l'habilitació legal per comunicar determinades dades a efectes d'establir contacte amb les persones afectades en els termes apuntats i oferir-los determinats ajuts o prestacions, en principi, la comunicació, sense consentiment, d'altra informació personal d'aquestes persones per part de les empreses subministradores als serveis socials, als efectes de la finalitat pretesa (emissió de l'informe previst en l'article 6.4 Llei 24/2015), no tindria suficient habilitació en aquesta llei, ateses les previsions de la normativa estudiada, i podria forçar el principi de qualitat i de minimització, atesa la finalitat prevista.

En relació amb això, cal fer referència al Projecte de Llei de mesures de protecció del dret a l'habitatge de les persones que es troben en risc d'exclusió residencial, que es troba en tramitació parlamentària (www.parlament.cat), sobre el que va informar aquesta Autoritat (Informe 11/2016, disponible al web de l'Autoritat).

El text del Projecte presentat al Parlament (BOPC, núm. 233, de 14 d'octubre de 2016), conté una disposició adicional sisena, amb el següent contingut:

"Disposició adicional sisena. Recollida i tractament de dades de caràcter personal

A l'efecte de garantir el dret a l'habitatge i als subministraments bàsics d'aigua potable, d'electricitat i de gas, les administracions públiques que, a l'empara d'aquesta Llei i de la Llei 24/2015, de 29 de juliol, hagin d'adoptar mesures per atendre els supòsits d'exclusió residencial i de pobresa energètica, poden recollir i tractar totes les dades de caràcter personal que siguin necessàries i adequades, sense que calgui obtenir el consentiment de la persona afectada per a la comunicació d'aquestes dades.

*Amb la mateixa finalitat, les persones jurídiques que, com a propietàries d'habitatges, com a titulars de crèdits personals o hipotecaris o com a comercialitzadores dels subministraments bàsics estan obligades per aquesta Llei i per la Llei 24/2015, del 29 de juliol, han de comunicar als serveis socials municipals competents **les dades personals mínimes necessàries que aquests els requereixin** per tal que puguin atendre i, si escau, evitar els casos d'exclusió residencial o pobresa energètica conforme a les previsions d'aquesta Llei, sense que calgui el consentiment de la persona afectada per a la comunicació d'aquestes dades. També estan obligats a aquesta comunicació els poders públics que per raó de l'exercici de les seves competències tinguin coneixement de situacions d'exclusió residencial i de pobresa energètica."*

Com s'ha fet avinent, l'article 6.2 de la Llei 24/2015, preveu que s'estableixi un protocol de comunicació als serveis socials, per definir la intervenció dels serveis socials en l'àmbit que ens ocupa. L'article 6.3 de la mateixa llei, disposa que les administracions públiques han d'establir els acords o convenis necessaris amb les companyies de subministrament per garantir la concessió d'ajuts.

Tal i com preveu l'article 6 de la Llei 24/2015, cas d'aprovar-se aquesta norma, serà a través d'aquests protocols d'actuació que hauran d'establir les administracions competents, que caldria determinar quines són les dades personals que es considera que els serveis socials necessiten per posar-se en contacte amb les persones afectades als efectes d'emetre l'informe de l'article 6.4, i també les altres dades que, amb caràcter general, siguin imprescindibles per poder atendre les situacions d'exclusió residencial o pobresa energètica.

En qualsevol cas, els protocols hauran de determinar també els criteris que han de concórrer, relatius a la situació de pobresa energètica, necessaris per a que es pugui produir la comunicació, atès que no qualsevol impagament pot donar lloc a la posada

en marxa d'aquest mecanisme, sinó només aquells que hagin de donar lloc a talls de subministrament en situacions de pobresa energètica.

V

La consulta planteja que *“tampoc s’ha de requerir el consentiment, per tal que els serveis socials lliurin el corresponent informe a les empreses subministradores.”*

En aquest punt, cal analitzar si la comunicació de dades dels serveis socials competents, com a cedents, i les empreses subministradores dels serveis, com a cessionàries o destinatàries, té la suficient habilitació legal (art. 11.2.a) LOPD), atenent al que disposa la Llei 24/2015, i també quina informació personal seria pertinent comunicar a l'empresa, des de la perspectiva dels principis de qualitat i de finalitat.

L'article 6.4 és clar en la previsió que l'empresa subministradora *“ha de sol·licitar prèviament un informe”* als serveis socials. Atès el que disposa l'article 6.4 de la Llei 24/2015, en el marc de *“l'obligat protocol de comunicació”* que estableix l'apartat 2 del mateix article 6, citat, els serveis socials competents, a partir de les dades que li hauran comunicat les empreses subministradores respecte determinats usuaris en els quals concorre una situació d'impagament que podria generar un tall en el subministrament del servei, hauran de posar-se en contacte amb aquesta persona, i determinar si la persona o unitat familiar es troba en situació de risc d'exclusió social (art. 5.10 Llei 24/2015), a través de l'elaboració del corresponent informe.

Atès que la tramesa de l'informe dels serveis socials competents a l'empresa subministradora és una exigència de la pròpia llei, cap dubte hi pot haver respecte la concurrència d'habilitació legal suficient (art. 11.2.a) LOPD) per tal que els serveis socials trametin el dit informe a les empreses subministradores corresponents, amb la finalitat, si escau, d'evitar el tall de subministrament del servei o d'establir les mesures que prevegi la normativa aplicable (el propi article 6, apartats 1 i 3 de la Llei 24/2015), sense el consentiment de les persones afectades.

Ara bé, dit això, als efectes dels principis de qualitat i de minimització, cal veure quina informació personal hauria de constar en aquest informe al que es refereix l'article 6.4 de la Llei 24/2015.

Atesa la normativa estudiada i la finalitat de l'informe (constatar si concorre o no un supòsit de l'article 5.10 de la Llei 24/2015, i, en conseqüència, si cal evitar un tall de subministrament del servei o aplicar altres mesures legalment previstes), els serveis socials han de comunicar a l'empresa la informació personal mínima necessària, és a dir, han de donar únicament una resposta positiva o negativa a la concurrència del supòsit previst legalment per impedir un tall de subministrament d'un servei en un domicili determinat o prendre les mesures previstes (art. 6 Llei 24/2015).

D'entrada, cal tenir en compte que els supòsits relacionats amb un impagament d'un servei en un domicili, poden ser molt diversos, com també la situació de les persones afectades, i per tant pot donar-se en cas que, simplement, les persones afectades no es trobin en el supòsit previst en l'article 5.10 de la Llei 24/2015, que sí estiguin en el dit supòsit però no vulguin rebre els ajuts o ser objecte de les mesures que preveu la Llei 24/2015, o que sí es trobin en el supòsit indicat i vulguin rebre els ajuts pertinents.

Als efectes que interessin, a partir que els serveis socials contactin amb els interessats, la resposta d'aquests pot ser molt diversa, i també ho pot ser la informació

personal que els serveis socials requereixin a les persones afectades i tractin en cada cas. Alguna d'aquesta informació pot ser considerada com mereixedora d'especial protecció (art. 7 LOPD i art. 9 RGPD).

El supòsit que els serveis socials han de constatar en l'informe (art. 5.10 Llei 24/2015), té en compte el nivell de renda de les persones afectades (IRSC, o indicador de renda de suficiència), si la persona afectada viu sola o no, i si hi ha, entre les persones afectades, alguna amb grans discapacitats o amb una gran dependència. A més, l'article 5.13 de la Llei 24/2015, referit als supòsits de pobresa energètica, disposa que *"les mesures de protecció regulades per aquesta llei s'apliquen també a les llars en què, malgrat la unitat familiar no compleixi els requisits que estableix l'apartat 10, hi visqui alguna persona afectada per dependència energètica, com en el cas de les persones que per a sobreviure necessiten màquines assistides."*

Vist això, és clar que l'informe dels serveis socials podria contenir, en alguns casos, un perfil socioeconòmic de les persones afectades, informació sobre situacions de vulnerabilitat i de precarietat, informació de salut, en conjunt, informació especialment protegida als efectes de la normativa de protecció de dades.

Sigui com sigui, als efectes del règim de comunicació, hi hauria suficient habilitació (art. 6.4 Llei 24/2015) perquè els serveis socials informin a l'empresa sobre si l'afectat es troba o no en el supòsit previst en l'article 5.10 de la Llei 24/2015, als efectes oportuns (procedir o no al tall de subministrament o, si escau, aplicar les mesures corresponents en els termes de l'article 6 de la mateixa llei), sense requerir el consentiment d'aquest.

Més enllà d'això, la comunicació d'altra informació personal dels serveis socials a l'empresa subministradora, especialment si es tracta d'informació especialment protegida, sense consentiment de les persones afectades, podria forçar els principis de qualitat, de minimització, i de finalitat.

VI

La consulta formula una segona pregunta, en els següents termes:

"SEGONA: Confirmació de què la cessió de dades d'impagament de factures per les empreses subministradores a les Administracions competents en matèria de serveis socials, està habilitada per la pròpia llei."

Segons explica la consulta, a l'empara de l'article 6.2 de la Llei 24/2015, citat, *"alguns Serveis Socials d'Ajuntaments o Administració competent de la Generalitat de Catalunya, pot adreçar-se a les empreses subministradores sol·licitant dades d'impagaments a efectes de valorar, preventivament, l'atorgament o no d'ajuts econòmics en el pagament de factures."*

La consulta considera que, de conformitat amb l'article 6.2 LOPD, segons el qual no cal el consentiment de les persones afectades quan les dades es recullen, entre d'altres, *"per a l'exercici de les funcions pròpies de les administracions públiques en l'àmbit de les seves competències"*, la cessió de dades en aquest cas, als serveis socials o òrgan equivalent de la Generalitat, estaria habilitada per la pròpia LOPD, i per l'obligació que imposa l'article 6.2 de la Llei 24/2015.

La consulta considera que es podrien cedir en aquest cas les dades estrictament necessàries (*"número de contracte de subministrament, nom i cognoms del titular,*

NIF/NIE, l'adreça de subministrament, número de factura i import pendent de pagament.”).

La Llei 24/2015, concreta el “*protocol obligat de comunicació*” (art. 6.2) en l'apartat 4 del mateix article 6. Com s'ha fet avinent, la comunicació per part de l'empresa de les dades de contacte de les persones afectades als serveis socials està habilitada, i permetrà a aquests contactar amb les persones afectades. A partir d'aquí, els serveis socials podran recollir del propi interessat tota la informació complementària que sigui necessària, adequada i pertinent, per tal de complementar l'informe corresponent i prendre les mesures, previstes legalment, dins l'àmbit de competència dels serveis socials.

Per tant, no sembla que, des de la perspectiva del règim de comunicació de dades (art. 11 LOPD), l'article 6.2 de la Llei 24/2015, pugui habilitar una comunicació “preventiva” i general, més àmplia que el supòsit concretat per la pròpia norma (art. 6.4 Llei 24/2015).

D'altra banda, l'article 6.2 de l'LOPD, citat en la consulta, pot habilitar que els serveis socials recullin i tractin determinades dades personals per al compliment de les seves competències, en relació amb aquelles persones que atenen, ja sigui perquè el propi interessat ha sol·licitat la intervenció dels serveis socials, ja sigui perquè diverses normes amb rang legal preveuen la intervenció d'aquests –per exemple, normativa en l'àmbit sanitari o de protecció de menors, etc-, com ha analitzat aquesta Autoritat en ocasions anteriors (a títol il·lustratiu, entre d'altres, els Dictàmens 18/2016, 55/2016, 37/2015, o 32/2014, que es poden consultar al web: www.apd.cat).

En qualsevol cas, la previsió general de l'article 6.2 LOPD s'ha d'interpretar, als efectes del règim de comunicació de dades (art. 11.2.a) LOPD), en connexió amb les previsions legals que concorrin en cada cas, a manca de consentiment de l'afectat. En el supòsit que ens ocupa, les previsions de la Llei 24/2015, a les que ja ens hem referit, limitarien el flux informatiu a la informació necessària per contactar amb les persones afectades als efectes d'emetre l'informe corresponent.

Els termes amplis en què sembla plantejar-se aquesta acció “preventiva”, podria comportar comunicar dades d'impagaments que no tenen res a veure amb situacions d'emergència energètica, és a dir, amb situacions en les que els serveis socials hagin d'intervenir. En aquest cas, aquesta comunicació no tindria suficient habilitació (ni tan sols als efectes de l'article 6.2 LOPD), i estaria forçant els principis de qualitat i de finalitat.

En conseqüència, no sembla que l'article 6.2 LOPD pugui habilitar una comunicació de dades que aniria més enllà de la informació necessària perquè els serveis socials contactin amb les persones afectades, els sol·licitin, si escau, informació complementària, i emetin l'informe de l'article 6.4 de la Llei 24/2015.

I això seria extensible al cas que es produeixi l'entrada en vigor del Projecte de Llei de mesures de protecció del dret a l'habitatge de les persones que es troben en risc d'exclusió residencial, al que ens hem referit. La nova norma tampoc no habilitaria –vista la previsió de la disposició addicional sisena, citada-, la comunicació de dades amb caràcter general i en relació amb qualsevol cas d'impagament de factures que puguin tenir les empreses, sinó només en casos en que l'impagament, que podria comportar un tall de subministrament, té relació amb un cas de possible pobresa energètica (per exemple, no estaria justificat en el cas que es tracti d'un subministrament associat a un local de negoci). És a dir, la nova norma tampoc no habilitaria una comunicació “preventiva” i general de dades d'impagaments.

Als efectes del principi de qualitat, comunicar amb caràcter general i preventiu informació relativa a imports pendents de pagament o altres dades de les factures – sense descartar altra informació–, resultaria excessiu, doncs aquesta informació no és necessària ni tan sols per què les empreses alertin als serveis socials d'un possible tall de subministrament, i que aquests contactin amb les persones afectades (supòsit de l'art. 6.4 Llei 24/2015).

Per tot això, una comunicació en els termes plantejats (comunicació preventiva i general d'informació sobre imports pendents de pagament) no resultaria habilitada i podria forçar els principis de qualitat i de minimització.

VII

Finalment, la consulta fa referència als drets d'accés, rectificació, cancel·lació i oposició (drets ARCO). En concret, en relació amb **l'exercici del dret d'oposició**, la consulta exposa que *“voldríem confirmació d'aquesta Autoritat sobre si és correcte considerar que s'haurà de denegar l'exercici del dret d'oposició a la cessió de dades als Serveis Socials o al lliurament de l'informe dels Serveis Socials, atès que impedirà el compliment de les obligacions previstes a la Llei 24/2015, prèvies a qualsevol tall de subministrament d'aigua.”*

Respecte el dret d'oposició, l'article article 6.4 LOPD disposa el següent:

“En els casos en què no sigui necessari el consentiment de l'afectat per al tractament de les dades de caràcter personal, i sempre que una llei no disposi el contrari, aquest pot oposar-se al seu tractament quan hi hagi motius fonamentats i legítims relatius a una situació personal concreta. En aquest supòsit, el responsable del fitxer ha d'excloure del tractament les dades relatives a l'afectat.”

L'article 34 del RLOPD, concreta que:

“El dret d'oposició és el dret de l'afectat per tal que no es porti a terme el tractament de les seves dades de caràcter personal o se cessi en aquest tractament en els supòsits següents:

*a) Quan no sigui necessari el seu consentiment per al tractament, a conseqüència que hi hagi un motiu legítim i fundat, referit a la seva situació personal concreta, que ho justifiqui, sempre que una llei no disposi el contrari.
(...).”*

L'article 6 de la Llei 24/2015, imposa un deure d'actuació a les administracions públiques i un deure de col·laboració a les empreses subministradores, que generen un flux informatiu entre ambdós (empresa i serveis socials competents), que no requereix del consentiment de les persones afectades, en els termes que s'han apuntat en aquest dictamen.

Precisament en aquells casos en què no es requereix el consentiment de l'afectat per a tractar les seves dades, la normativa de protecció de dades ha previst la possibilitat que l'afectat s'oposi al tractament de les seves dades, sempre que es donin els requisits pertinents, és a dir, que l'afectat motivi la seva oposició al tractament en base a la seva situació personal, i que una llei no prevegi limitacions a l'exercici del dret d'oposició (art. 34 RLOPD).

Vistes aquestes previsions, cal fer avinent que l'exercici del dret d'oposició no pot ser denegat amb caràcter general simplement pel fet que una determinada normativa sectorial imposi obligacions d'actuació als responsables del tractament, per a les quals requereixen tractar dades. Si fos així, el dret fonamental (art. 18.4 CE) quedaria, a la pràctica, desvirtuat. En el cas que ens ocupa, el fet que la Llei 24/2015, estableixi una sèrie d'obligacions als responsables del tractament de dades, com apunta la consulta, no pot impedir amb caràcter general l'exercici del dret d'oposició.

Si ens atenim al que disposa l'article 34 del RLOPD, la Llei 24/2015 no conté cap previsió o limitació que afecti a l'exercici del dret d'oposició per part de les persones afectades. Per tant, aquests han de poder exercir el dret d'oposició, motivadament i en relació amb la seva situació concreta, respecte el tractament de les seves dades que facin les empreses subministradores i/o els serveis socials competents.

Dit això, l'exercici del dret d'oposició sempre s'ha de plantejar respecte d'un supòsit particular, i és des de la perspectiva del tractament concret que el titular de les dades qüestiona, i tenint en compte les concretes circumstàncies que aquest haurà al·legat, que el responsable del fitxer haurà d'analitzar la viabilitat i pertinència de donar compliment a la sol·licitud. En conseqüència, quan els responsables rebin una sol·licitud d'exercici del dret d'oposició per part d'un afectat, hauran d'atendre aquest dret i donar-hi la resposta oportuna, ja sigui accedint a la sol·licitud o bé, si escau, denegant-la motivadament, en els termes previstos a l'article 35 del RLOPD.

Atès que el RGPD serà aplicable a partir del 25 de maig de 2018, cal advertir que l'exercici del dret d'oposició s'haurà de regir pel que disposa l'article 21.1 del RGPD, segons el qual, l'afectat pot exercir el dret d'oposició en el següents termes:

“El interesado tendrá derecho a oponerse en cualquier momento, por motivos relacionados con su situación particular, a que datos personales que le conciernen sean objeto de un tratamiento basado en lo dispuesto en el artículo 6, apartado 1, letras e) o f), incluida la elaboración de perfiles sobre la base de dichas disposiciones. El responsable del tratamiento dejará de tratar los datos personales, salvo que acredite motivos legítimos imperiosos para el tratamiento que prevalezcan sobre los intereses, los derechos y las libertades del interesado, o para la formulación, el ejercicio o la defensa de reclamaciones.”

Així doncs, davant de l'exercici del dret d'oposició per part d'una persona afectada, i a diferència del règim actual (arts. 6.4 LOPD, i 34 i 35 RLOPD), a partir de l'aplicació del RGPD serà el responsable del tractament qui haurà d'acreditar que hi ha motius legítims que justifiquen la continuïtat del tractament de les dades, i que aquests motius prevalen sobre els drets i interessos de la persona afectada que s'oposa al tractament. Altrament, si el responsable no acredita aquests elements, haurà de cessar en el tractament de les dades.

D'acord amb les consideracions fetes en aquest dictamen, es fan les següents,

Conclusions

D'acord amb la normativa vigent en el moment d'emetre aquest dictamen, les empreses subministradores poden comunicar als serveis socials, sense consentiment de les persones afectades, les dades identificatives i de contacte necessàries (nom i cognoms del titular del servei, el seu NIF/NIE i l'adreça del subministrament -adreça física-, telèfon o adreça electrònica, i número de contracte de subministrament), per poder contactar amb aquestes, de forma prèvia a que es produeixi un tall de

subministrament, amb la finalitat d'elaborar l'informe pertinent (art. 6.4 Llei 24/2015). En aquests casos els serveis socials també poden informar a l'empresa, sense consentiment de l'afectat, sobre si concorre o no el supòsit previst en l'article 5.10 de la Llei 24/2015.

No hi ha suficient habilitació legal per comunicar dades als serveis socials, per part de les empreses subministradores, referides a casos d'impagaments (com ara els números de factures o els imports pendents de pagament, o altra informació), de forma general i preventiva, i en relació amb un nombre indeterminat de persones.

Les persones afectades han de poder exercir el dret d'oposició, motivadament i en relació amb la seva situació concreta, respecte el tractament de les seves dades que facin les empreses subministradores i/o els serveis socials competents, en els termes de la normativa aplicable (art. 6.4 LOPD i 21 RGPD).

Barcelona, 16 de desembre de 2016